

Гаркуша Аліна Григорівна

капітан міліції,
старший інспектор відділу
кадрового забезпечення
Запорізького юридичного інституту
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
(Україна, м. Запоріжжя)

ОКРЕМІ ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З УМИСНИМ ВБИВСТВОМ ВЧИНЕНИМ НА ЗАМОВЛЕННЯ

Анотація

У статті розглядаються окремі історико – правові питання, пов'язані з умисним вбивством вчиненим на замовлення, які на сьогодні набули актуальності перш за все своїми мотивами та способами.

Ключові слова: *умисне вбивство на замовлення, замовник, посередник, запобігання, розкриття, розслідування*

Основними завданнями, що постають перед юридичною наукою і державою, є забезпечення дотримання прав і свобод громадян. У статті 27 Конституції України зазначено: “Ніхто не може бути позбавлений життя. Обов’язок держави – захищати життя людини” [1].

На теперішній час широкого розповсюдження набули особливо небезпечні злочини, а саме: серійні вбивства, вбивства на замовлення. Особливість суспільної небезпеки умисних вбивств, вчинених на замовлення, полягає в тому, що вони завдають шкоди, яка не має відповідного еквіваленту, – людина позбавляється найціннішого – життя, і часто найбільш небезпечними способами та засобами.

Умисне позбавлення життя – вбивство, у тому числі на замовлення, існує віддавна і постійно супроводжує людство на жаль і до сьогодні. Збереглися літописи, що засвідчували подібні факти в історії Київської Русі. Особливо відзначився на початку XI ст. князь Святополк, який після смерті 15 липня 1015 р. князя Володимира вирішує вбити своїх братів з метою одноособового захоплення влади, доручивши це вбивство боярину Путшу. [6].

Злочини, вчинені на замовлення, зокрема і вбивство не є винаходом нашого часу. Зазначені вбивства відомі здавна, їх вчинення мало різні цілі – посягання на життя і здоров’я особи, її майнові права й інтереси,

перешкоджання діяльності або здійсненню планів, дискредитація підозрюваної особи.

До 90-х років умисні вбивства, вчинені на замовлення, були рідкісним явищем і пов'язувалися з міжособистісними стосунками (ревнощі, помста, особиста антипатія і т. п.), тобто, вчинювалися переважно на побутовому ґрунті. Злочини зазначеної групи до 1990 р. склали понад 85 %, у статистичній звітності вони спеціально не виділялися і практично не відрізнялися від звичайних побутових вбивств способами, засобами вчинення, ступенем складності і методикою розслідування. Результативність їх розкриття була достатньо високою і складала у середньому не менше 70 %. Якщо побутові вбивства на замовлення відомі давно, то вбивства у сфері бізнесу як легального, так і “тіньового”, можна вважати явищем відносно новим (розповсюдження набули в основному з початку 1990 р.) [5].

Однією з основних відмінностей сучасних убивств у світі на замовлення є їх мотивація, пов'язана з фізичним усуненням комерційних чи політичних конкурентів, злочинних авторитетів, злочинних угруповань, між якими встановилося суперництво, інших осіб, що стоять на шляху досягнення матеріальної вигоди. У зв'язку з цим на зміну ножу й сокирі приходять бойова вогнепальна зброя і вибухові пристрої, а вбивства частіше за все вчиняються найманцями-професіоналами, для яких зазначене стало “роботою”.

Великі банківські і страхові компанії, фірми мають служби “безпеки”, що виконують функції “роботи” з боржниками, конкурентами, використовуючи будь-які методи. Можна сказати, що виконання умисних вбивств на замовлення поставлено на “технологічний потік”.

Часто у світі, жертвами вбивств на замовлення стають відомі політичні діячі, представники законодавчої та виконавчої влади, бізнесмени, підприємці. З'явилися нові мотиви вбивств, пов'язані з боротьбою за розподіл сфер впливу між кримінальними структурами, злочинними формуваннями, помстою рекетирів, приватизацією майна, посередницькою діяльністю, переслідуванням кредиторів і т. ін. Всі наведені та інші негативні явища спричинили появу нового виду вбивць (кілерів), які виконують вбивства на замовлення за платню. Слід зазначити, що поряд з кілерами, які виконують вбивства на замовлення, з'явилися ще й замовник та посередник. Практика свідчить, що при вчиненні вбивств на замовлення злочинці все частіше використовують технічні засоби, вогнепальну зброю та вибухівку.

Виходячи з викладеного, слід визнати, що розкриття умисних вбивств, вчинених на замовлення, залишається одним із найважливіших завдань правоохоронних органів в Україні.

Вивчення та аналіз практики діяльності ОВС України за 1990–2009 рр., свідчить, що їх ефективність є ще невисокою, а рівень запобігання та розкриття вбивств на замовлення – досить низьким. Це засвідчує про той факт, що у практичній діяльності запобігання зазначених злочинів існує коло питань, що потребують глибокого і всебічного вивчення з метою розробки рекомендацій для вдосконалення прийомів і методів боротьби з цим явищем. Заходи, здійснювані законодавчими та правоохоронними органами, не дозволяють вчасно реагувати на негативні зміни у криміногенному середовищі та швидко перебудовувати роботу з попередження, розкриття та розслідування умисних вбивств, вчинених

на замовлення. Вбивства на замовлення стали “типовим ринковим товаром”. Відбувається реалізація умов комерційного договору: злочинні наміри роботодавця здійснює виконавець за заздалегідь визначеними умовами. За гроші наймають вбивць.

Вчинення членами організованих злочинних угруповань вбивств на замовлення пов’язане переважно із дезорганізацією розвитку нормальних ринкових відносин, недосконалістю їх правового регулювання, особливо у сфері приватизації, фінансово-кредитній, комерційної діяльності та їх ліцензування, оподаткування; озброєністю, технічною оснащеністю, фінансовим забезпеченням, загостренням конфліктів між злочинними угрупованнями через розподіл сфер злочинного впливу, активним створенням злочинними об’єднаннями власних комерційних структур і використанням їх для вчинення злочинів у сфері економіки.

Одним з чинників, що впливає на тенденцію зростання ступеня тяжкості небезпеки посягань насильницького характеру, є вчинення насильницьких злочинів із застосуванням вогнепальної зброї і вибухових речовин.

Варто розглянути основні або найбільш характерні підходи до формування масиву статистичних даних:

1) неповнота реєстрації вбивств, що наявна через об’єктивні фактори (неінформованість потерпілого, обмежені можливості ініціативного розкриття, розслідування злочинів і т. д.);

2) вогнепальне поранення, у результаті якого потерпілий вмер у лікарні, а не на місці замаху на нього, реєструється не як вбивство, а як тяжке тілесне ушкодження, що призвело до смерті. Наведений підхід є одним із видів

латентної злочинності, “погранична” латентна злочинність є, як правило, наслідком помилкової або умисно невірної кваліфікації більш тяжкого злочину як менш тяжкого;

3) збільшення кількості безвісті зниклих, доля яких залишається нез’ясованою;

4) виправдання підсудного у судовому засіданні по кримінальній справі про вбивство, що надійшла до суду, або наявність обставини, що виключають його кримінальне переслідування, а злочин за статистикою вважається вже розкритим;

5) виявлення невідомого трупа, встановлення причини смерті не можливе, випадіння факту з графі вбивств;

6) непоодинокі випадки необґрунтованого відхилення або халатного відношення до реєстрації злочинів. Перший та п’ятий приклади-підходи дають характеристику справжній латентній злочинності, а четвертий і шостий – штучній. Зрозуміло, що наведений перелік не є вичерпним, а містить значно більшу кількість об’єктивних та суб’єктивних факторів, що не дозволяють відобразити ідеальний стан речей. Коли врахуємо всі перелічені обставини, то “статистична картина вбивств” істотно зміниться.

На основі наведеного можна дійти до висновку, що статистика не відображає реальної ситуації з умисними вбивствами на замовлення та іншими видами злочинів проти особи через різні об’єктивні та суб’єктивні фактори.

Аналіз стану запобігання, розкриття та розслідування умисних вбивств, вчинених на замовлення, дозволяє стверджувати, що зміни, які відбулися у суспільно-економічному становищі України, відбулися як на структурі та рівні злочинності в цілому, так і на окремих її видах.

Умисні вбивства, вчинені на замовлення, є характерним явищем не тільки для України, а й для інших країн Європи і світу. У законодавстві нашої держави донедавна за Кримінальним кодексом (далі КК України) 1960 р. законодавчого визначення поняття “вбивство” не було, а існували лише думки та напрацювання вчених-юристів з цього приводу. Кримінальний кодекс України 2001 р. у ст. 115 дає тлумачення терміну “вбивство”, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині, а у ч. 2 п. 11 вже передбачено кримінальну відповідальність за умисне вбивство, вчинене на замовлення.

Наприклад, КК Російської Федерації теж дає визначення поняття “вбивство” та “умисне вбивство, вчинене на замовлення”. Вбивство визначається як умисне завдання смерті іншій людині, а за обтяжуючу обставину, передбачену п. “з” ст. 105 КК РФ, настає

відповідальність за вбивство з корисливих спонукань або на замовлення [3].

Кримінальне законодавство Іспанії також містить норми про відповідальність за вчинення вбивства: ст. ст. 138 – 143, а у ст. 139 передбачено відповідальність особи, що завдала смерть іншій людині за плату, винагороду або за обіцяння. У статті 23 серед обставин, що обтяжують кримінальну відповідальність, іспанський законодавець виділяє злочин, вчинений за плату, винагороду або за обіцяння [4].

З плином часу, в умовах складної суспільно-політичної, економічної обстановки боротьба зі злочинами проти життя і здоров'я особи набуває особливо важливого характеру, актуальність запобігання та розкриття умисних вбивств, вчинених на замовлення, залишається незмінною.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. – К.: Преса України, 1997. – С. 4.
2. Кримінальний Кодекс України// Відомості Верховної Ради України.- 2001 .- № 25-26, - ст. 131
3. Уголовный кодекс Российской Федерации. – М.: Проспект, 1996.
4. Уголовный кодекс Испании. – М.: Зерцало, 1998.
5. Міліція України: Часопис МВС України // Звіт перед українським народом (про оперативно-службову діяльність органів внутрішніх справ України у 2000 році). – К., 2000. – С.7.
6. Літопис Руський. – К., 1989. – С.77–84.

НЕКОТОРЫЕ ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ, ВЗАИМОСВЯЗАННЫЕ С УМЫШЛЕННЫМ УБИЙСТВОМ СОВЕРШЕННЫМ НА ЗАКАЗ

Аннотация

В статье рассматриваются отдельные историко – правовые вопросы, относительно умышенного убийства, совершенного по заказу, которые сегодня актуальны, прежде всего по мотивам и способу.

Ключевые слова: *умышленное убийство на заказ, заказчик, посредник, предотвращение, раскрытие, расследование.*